

NAŠ DOM

LETNIK XV., ŠT. 3.   □   CELJE   □   MAREC 1923.

M. KRAJNC :

VOLITVE IN VOLILNA PRAVICA.

18. marca imamo volitve v narodno skupščino. Nekdaj ni bilo ne poslancev ne volitev. Ni jih bilo treba. V malih republikah starega veka so pač imeli narodne skupščine, a člani narodnih skupščin niso bili poslanci, temveč vsi polnoletni državljani, ki so se redno sestajali na javnem trgu, da razpravljajo in odločajo o državnih zadevah. To je bilo mogoče, ker so državice obsegale čisto samo po eno mesto. Ko so se države povečale n. pr. rimska, so vso skrb za državo izročile senatu (starejšinstvu) in slednjič cesarju samodržcu. Narodne skupščine poslancev in volitve so nastale šele v srednjem veku. Njih postanek in razvoj se najjasneje vidi na Angleškem. V angleški državi je imel sprva neomejno oblast kralj sam. Pred kakimi 700 leti (l. 1225) pa so se angleški velikaši „baroni“ uprli zoper kralja Ivana „brez dežele“ in ga prisilili, da je v „veliki listini“ priznal poleg sebe še drugo oblast: „narodno skupščino“, sestavljeno iz samih visokih plemenitašev in baronov. Ta narodna skupščina je imela nalogo in pravico, dovoliti ali zavrnila kralju izredne davke, ki jih je hotel naložiti velikašem. Do leta 1215. jih je mogel nalagati po svoji volji; odslej je moral dobiti za to pristavek baronov v narodni skupščini. Vladarjeve potrebe novih davkov so rasle in hoteli so pritegniti k plačevanju davkov tudi nižje plemstvo in meščane, ki so bili zelo bogati. Ker pa je veljalo načelo, da se novi davki ne morejo naložiti brez privoljenja onih, ki jih morajo nositi, so morali tudi zastopnike nižjih plemenitašev in meščanov pozvati v narodno skupščino. Vsaka grofija je volila v parlament (narodno skupščino) po 2 viteza kot predstavnika nižjega plemstva (veleposestnikov), vsako mesto pa po 2 meščana kot predstavnika svobodnega meščanstva (obrnitkov in trgovcev). Kmete je kot svoje podložnike zastopat plemič (graščak).

Tako je nastala narodna skupščina poslancev in volitve. Izprva je bil glavni posel narodne skupščine da dovoli (odobri) kralju nove davke. Polagoma pa je poleg finančne (davčne) oblasti dobila tudi

zakonodajno. Da bi dobil od narodne skupščine denar, je namreč vladar izdajal take zakone, kakršne je skupščina zahtevala. Nazadnje skupščina ni samo zahtevala, kake zakone naj kralj izdaja, ampak je sama začela izdelovati zakonske predloge, ki jih je kralj moral ali sprejeti ali zavreči. Vladar ni mogel izdajati zakonov več sam, ampak le v sporazumu in skupno z narodno skupščino. Kmalu so šli na Angleškem še dalje: določili so, da zakoni, ustvarjeni skupno od kralja in narodne skupščine, vežejo tudi kralja. Zakon stoji odslej nad kraljem; kralj je podvržen zakonu kakor navadni državljan. Taka vladavina se imenuje predslavniška ali parlamentarna monarhija. Z Angleškega je prešla tudi v druge evropske države. Parlamentarno monarhijo imamo tudi pri nas v Jugoslaviji.

Parlament ali narodna skupščina je sestavljena iz poslancev t. j. tistih, ki jih narod pri volitvah izvoli in pošlje v narodno skupščino. Volitve narodnih poslancev in volilna pravica so lahko različne: omejene samo na nekatere sloje ali pa splošne; neenake tako, da so glasovi nekaterih volilcev močnejši od navadnih, ali neenake; posrednje po volilnih možeh ali neposrednje po volilcih samih; javne ali tajne; večinske, pri katerih dobi vse poslance večinska stranka ali pa sorazmerne (proporcionalne), tako da dobi vsaka stranka svojim glasovom sorazmerno število poslancev. V modernih demokratičnih (ljudskih) državah so volitve in volilna pravica: splošne, enake, neposrednje, tajne in sorazmerne.

1. Splošna volilna pravica

pomeni volilno ravnopravnost vseh slojev brez ozira na stan ali premoženje. Volilno pravico imajo vsi ljudski sloji od največjega bogatina do zadnjega hlapca. Splošna volilna pravica je pridobitev najnovejše dobe. Skoro do svetovne vojske so bile politične pravice osnovane na premoženju bodisi v zemljišču, bodisi v denarju. Zato je tudi volilna pravica, ki je ena najvažnejših političnih pravic, temeljila na premoženju. Volilno pravo so dobili samo tisti, ki so imeli določeno višino premoženja ali dohodkov, oziroma, ki so plačevali določeno višino davka: ta najmanjša višina davka, pod katero nikdo ni imel volilne pravice, se je imenevala volilni davek. Na Francoskem je bil volilni davek 300 frankov, v Belgiji 40 frankov, v Srbiji po ustavi iz l. 1903 znašal 15 Din, za volitve v kranjski deželni zbor se je do l. 1908 zahtevala od vsakega volilca najmanj 8 K davka, po starem štajerskem občinskem volilnem redu so imeli volilno pravico v občinske odbore samo občani, ki so plačevali v občini neposredni (direktni) davek.

Volilni davek je izključeval od volitev celo male posestnike, kaj šele delavce, ki niso imeli nikake posesti, ampak so živeli od rok do ust. Zato so pričeli predvsem delavci zahtevati, da se volilni davek ukine in da se uvede splošna volilna pravica. Med bogatim meščanstvom, ki je imelo z bogastvom v rokah tudi državno oblast, in med delavstvom se je vnela dolgotrajna borba. Končala je z zmago splošne volilne pravice na korist delavstva in nižjih slojev.

Zedinjene države severo-ameriške so prve uvedle splošno volilno pravico, že pred 145 leti, l. 1778. Med evropskimi državami je prva proglasila splošno volilno pravico Francoska l. 1848. V Nemčiji so jo uvedli l. 1867, a samo za državni zbor. V bivši Avstriji so se bogataši na vso moč branili splošne volilne pravice. L. 1882 so vendar morali znižati volilni davek na 5 gld. L. 1896. je bila dodana volilcem-davkoplačevalcem 5. kurija splošne volilne pravice. Šele l. 1907 je bila izvajana splošna in enaka volilna pravica za državni zbor.

Ženska volilna pravica.

Pred svetovno vojno je le malo držav dalo ženskam volilno pravico: posamezne države in zveza držav Avstralije in Nove Zelandije, 4 države severoameriške, v Evropi samo Norveška. Po vojni pa se je ženska volilna pravica jela širiti z veliko brzino po vsej Evropi! Danes je usvojena v Angleški, Nemčiji, Italiji, Avstriji, Danski, Islandiji, Švedski, Norveški, Holandiji, Finski, Ukrajini, Čehoslovaški in Franciji. Izven Evrope imajo žensko volilno pravico v Zedinjenih državah severo-ameriških (Zveza in 9 posameznih držav) in v Južni Afriki.

2. Enaka volilna pravica.

Pri enaki volilni pravici je glas vsakega volilca enakovreden, enakomočen. Ko se je uvedla splošna volilna pravica, je postala za višje sloje, ki jih je po številu vedno manj nego nižjih nevarnost, da jih bodo nižji sloji pri volitvah preglasovali. Da bi se pred tem ubranili, so višji, bogatejši sloji zahtevali in tudi dosegli volilni red z neenako volilno pravico. Sebi v prid so iznašli dva volilna načina: 1. volitve po kurijah ali razredih; 2. pluralni volilni način ali volitve s pomnoženim glasom.

Pri volitvah po kurijah ali razredih se višji sloji ločijo v posebno skupino ali razred in volijo ločeno od nižjih. Poslancev ne dobijo samo toliko, kolikor bi bilo primerno številu njihovih glasov pri volitvah, ampak toliko, kolikor odgovarja skupni svoti njihovega davka. Tako dobijo politično premoč v državi zopet bogataši, četudi imajo nižji, revnejši sloji večje število volilcev. V predvojni Avstriji so l. 1873. razdelili volilce — samo davkoplačevalce — za državni zbor po nji-

hovem gospodarskem položaju v 4 kurije ali razrede. L. 1896. je bila na zahtevo nižjih slojev dodana še 5. kurija splošne volilne pravice. Kako krivičen je bil ta način po razredih, se jasno vidi iz sestave kranjskega deželnega zbora l. 1908. Štel je 37 članov: ljubljanskega knezoškofa, 10 poslancev izvoljenih od 83 veleposestnikov (graščakov), 8 poslancev, izvoljenih od 5705 volilcev mest in trgov, 2 poslanca-zastopnika trgovske in obrtne zadruga (tudi zastopnika meščanstva) in samo 16 poslancev za 44.407 kmetijskih volilnih upravičencev, ki so plačevali najmanj 8 K celega davka. Tudi pri občinskih volitvah so v stari Avstriji do zadnjega časa bili volilci razdeljeni v razrede: v prvi razred so prišli maloštevilni bogatejši, ki so plačevali prvo tretjino skupnega, v občini predpisanega davka, v drugi razred še večje število manj premožnih, ki so plačevali drugo tretjino, v tretji razred vsi ostali volilni upravičenci. Vsled tega je imelo malo število bogatih volilcev prvega razreda ravno isto moč kakor velika množina majhnih davkoplačevalcev.

Pluralni volilni način ali volitve s pomnoženim, ojačenim glasom so tam, kjer se da nekaterim državljanom več ko en glas. V Belgiji je n. pr. en volilec lahko imel 2 ali celo 3 glasove. En glas več ko navadni volilci so imeli n. pr. oženjeni, ki so dopolnili 35 let, imeli žive zakonske otroke in plačevali 5 frankov davka (to prednost so lahko dobili tudi nižji sloji celo delavci); dva glasa več so imeli oni, ki so dovršili vseučilišče. Po svetovni vojni so razrede in pluralne volilne načine po vseh državah odpravili. Danes imamo povsod enako volilno pravico.

3. Neposredno glasovanje

je v tem, da vsak volilec naravnost voli poslanca. Nasprotno temu je posredno glasovanje, kjer volilci volijo najprej tkzv. volilne može in volilni možeje šele potem v imenu volilcev volijo poslance. Posredno so se volili nekdanj v stari Avstriji deželni poslanci kmetijskih občin. Po vojni so se v vseh državah posrednje volitve umaknile neposrednim, kjer vsak volilec voli naravnost poslanca.

4. Tajno glasovanje.

V prejšnjih časih se volitve niso vršile tako kakor dandanes, ko vsak posameznik glasuje. Na volilnih zborovanjih kakega okrožja je navadno predsednik predlagal poslanca in navzoči so ga z vzklikom sprejeli. S tem je bil izvoljen. Ako je bilo več predlogov, so glasovali z dviganjem rok ali pa tako, da so se razšli na levo in desno. Ko se je število volilcev pomnožilo, so začeli voliti posamič: vsak posamezni volilec je ustmeno glasoval pred posebno volilno komisijo. Volitev je

bila javna. Toda ko so tudi nižji sloji dobili volilno pravico, je proti javnemu glasovanju nastal hud odpor. Naravno. Nižji sloji so gospodarsko odvisni od višjih in premožnejši lahko z grožnjami in podkupovanjem vplivajo pri volitvah na revnejše. Zaradi tega se je javno glasovanje odpravilo in uvedle tajne volitve. Najprej na Francoskem (l. 1789), na Angleškem precej pozneje (l. 1872). V Avstriji je bilo l. 1861. določeno tajno glasovanje samo za višje sloje (veleposestva, mesta); šele pozneje so dosegle tudi kmetske občine tajne volitve. Tajno glasovanje se vrši ali z glasovnicami ali, kakor pri nas, s kroglicami.

Volilna okrožja in glasovanje po listah.

Nemogoče je, da bi vsak volilec volil celokupno število poslancev, sicer bi moral v naši državi pri zadnjih volitvah vsak volilec imenovati 419 kandidatov, pri sedanjih pa 313. Zato se volilci delijo v skupine, od katerih voli vsaka samo nekaj poslancev. Te skupine se imenujejo volilna okrožja. Naša država je za sedanje volitve v narodno skupščino razdeljena v 55 volilnih okrožij, ki pa niso enako velika. Slovenija ima dve volilni okrožji: mariborsko (Slov. Štajerska, Koroško in Prekmurje) ter ljubljansko (bivšo Kranjsko). Mesto Ljubljana tvori volilno okrožje zase. Vsako volilno okrožje voli toliko poslancev, da pride na vsakih 40.000 prebivalcev po en poslanec. Mariborsko volilno okrožje šteje blizu 600.000 prebivalcev, zato voli 15 poslancev; ljubljansko okrožje šteje 413.000 prebivalcev, zato voli 10 poslancev. Mesto Ljubljana, ki ima 53.306 prebivalcev, voli enega poslanca. Glasuje se po listah. Vsaka stranka zbere vse svoje kandidate v okrožju na skupno listo. Vsak volilec potem ne glasuje samo za enega kandidata, ampak za celo kandidatno listo t. j. za vse kandidate, ki jih je njegova stranka v okrožju postavila. Pri letošnjih volitvah bo vsak volilec Slovenske ljudske stranke v mariborskem volilnem okrožju glasoval za nosilca naše liste dr. Korošca in za vseh ostalih 14 kandidatov in namestnikov naše kandidatne liste.

5. Sorazmerne ali proporcionalne volitve.

Nikdar ne bodo prav vsi volilci istih misli, nikdar se ne bodo prav vsi zedinili na isto kandidatno listo. Porazdeljeni so v stranke. Nas Slovencev je komaj nad 1 milijon v Jugoslaviji, pa smo razcepljeni na 10 strank. Najmanj na 10 strani bodo slovenski volilci tudi volili. Vprašanje nastane, katere stranke dobijo poslance in koliko katera. V bivši Avstriji je veljalo večinsko načelo. Stranka, ki je dobila absolutno večino t. j. nad polovico glasov (vsaj polovico + 1) je dobila poslanca ali če se jih je volilo v enem okraju več, vse poslance. L. 1911. je n. pr. v volilnem okrožju Celje-Vransko bilo oddanih vseh

glasov 7823; od teh je dobil kandidat SLS dr. Korošec 4142 glasov, kandidat liberalne stranke 3286 glasov, socijalni demokratje 395 glasov. Zmagal je naš kandidat dr. Korošec, ker je dobil nad polovico vseh oddanih glasov.

Toda po večinskem načelu ostanejo one stranke, ki v nobenem volilnem okrožju nimajo večine, v parlamentu brez zastopnikov, četudi imajo v celi državi skupaj mnogo volilcev. Vzemimo primer: Neka država, ki ima 100 poslancev, je razdeljena v 100 volilnih okrožij. V vsakem volilnem okrožju je bilo oddanih 1000 glasov, v celi državi torej 100 tisoč. Nastopili pa bi samo dve stranki. Stranka A bi dobila v vsakem okrožju 501 glas, v celi državi torej 50.100; stranka B v vsakem volilnem okrožju 499 glasov, v celi državi 49.900. Po večinskem načelu bi dobila stranka A s svojimi 50.100 glasovi vse h 100 poslancev, stranka B, ki je imela v celi državi 49.900 glasov, pa bi ne dobila nobenega poslanca! Da to ni pravično, je jasno. Zato so v nekaterih državah že pred vojno načelo večine zavrgli in uvedli načelo sorazmernega predstavnštva ali proporcionalne volitve.

Proporcionalno načelo ne prisodi vseh poslancev stranki, ki je dobila v kakem volilnem okrožju večino, ampak jih porazdeli med vse stranke po razmerju dobljenih glasov. Tako so v narodni skupščini zastopane stranke v tistem številčnem razmerju, kakor obstoji med njihovimi volilci. Da pokažemo zopet primer: V neki državi, ki ima 100 poslancev, bi bilo oddanih 100 tisoč glasov in sicer bi dobila: stranka A 50 tisoč, stranka B 30 tisoč, stranka C 20 tisoč glasov: po proporciju dobi stranka A 50 poslancev, stranka B 30 in stranka C 20 poslancev. Vsaka teh treh strank je zastopana v narodni skupščini sorazmerno ali proporcionalno številni moči svojih volilcev.

Pred vojno je bilo malo držav s proporcionalnim sistemom: samo Belgija in nekateri kantoni (okraji) Švice so ga imele. Od velikih držav se niti ena ni odločila za sorazmerno predstavnštvo. Tudi v Avstriji je veljal večinski sistem. Po svetovni vojni pa se je sorazmerno predstavnštvo jelo širiti po vsej Evropi. Tudi v naši državi je uvedeno pri narodno skupščinskih in občinskih volitvah.

Volilna dolžnost.

Obveznost glasovanja imajo samo nekatere države: Belgija, Španija in nekateri kantoni Švice. V drugih državah volilne dolžnosti ni, tudi pri nas ne. Vendar se danes vsak državljan, ki ve kaj so volitve, čuti moralčno (v vesti) zavezanega, da glasuje. Volitve so javno državno opravilo! Ko volilec voli, ni navaden državljan, ampak državni organ (uradna oseba), ki služi državni potrebi! Ko voli, vrši ravnotako važno državno službo kakor sodnik, kadar izreče

sodbo, kakor okrajni glavar, kadar kaj odredi, kakor poslanec, kadar glasuje v narodni skupščini za kak zakon! V hipu, ko se volilec odloči za volilno škrinjico, stoji vodstvo države pod njegovim vplivom. Tedaj ustvarja državne organe, ki so potrebni za državo. Ko volijo, odločajo volilci, kaki ljudje bodo kot poslanci skleпали postave; ker so ministri vzeti izmed poslancev, odločajo volilci pri volitvah o ministrih, ki vodijo vso upravo v državi. Ministri nastavljajo uradnike; zopet volilci v trenutku, ko volijo, sami odločajo, kaki bodo njih uradniki, kaki sodniki: ali pravični ali pa pristranski! S kroglico ima volilec v rokah svojo lastno korist, srečo svoje družine in njih otrok.

Mladina,

ki čitaš „Naš dom“ povečini nimaš volilne pravice. A neko pravico imaš tudi ti pri bodočih volitvah: da z vso svojo mladostno silo in pogumom vzdramiš vse tiste brezbrizne politične bolnike, ki pravijo, da ne grejo voliti! Povej jim, da je njihova sveta dolžnost, da se udeležijo volitev! Povej jim, za kaj se gre pri teh volitvah: Za našo ljubo Slovenijo, da dobi avtonomijo! Za našo krasno slovensko zemljo, za naš lep slovenski jezik, da nam ostane ohranjen! Za nas Slovence, ki nas je komaj milijon v tej državi, da ostanemo Slovenci! Povej jim, vsem mlačnežem in nasprotnikom: Grob, globok grob koplje naši Sloveniji, naši slovenski zemlji, našemu slovenskemu jeziku, samemu sebi in vsem Slovencem tisti, ki 18. marca ne izpolni svoje volilne dolžnosti in ne odda svojega volilnega glasu

za svobodo in avtonomijo Slovenije!

TUGOMER SAMOV:

VRNITEV.

Oj — ko sem odhajal,
 žitna polja so šumela,
 a ko sem se vračal,
 je nad pustimi strnišči
 jata vran letela . . .
 Moja duša v tih bolih
 zadržela . . .

KO BOŠ MOJSTER.

Stara grška pravljica pripoveduje sledeče: Na nekem malem otoku južno od Italije so prebivale čarobne vile, čudovito lepe, Sirene po imenu. Sedele so na morskem obrežju in prepevale tako zapeljivo lepo, da so bili mornarji, ki so mimo pluli, kar očarani; pozabili so na dom in na družino ter hiteli na obrežje. Toda na klečeh, ki so obdajale otok, so se jim ladje razbile in žalostno so poginili.

Driplul je semkaj tudi grški junak Odisej s svojimi tovariši. Pa prej opozorjen na to veliko nevarnost, je dal svojim tovarišem ušesa zamašiti z voskom, njega samega pa so morali privezati na jambor sredi ladije. In zapovedal jim je, naj ga nikdar ne odvežejo, četudi bi zahteval.

Zaman so vabile čarovnice na otoku s svojim nežnim in milim petjem. Odisej je s svojimi tovariši plul srečno mimo ter se otel nevarnosti. —

Temu zapeljivemu otoku je podoben širni svet s svojimi zanjkami in mrežami in mamljivimi skušnjavami. Nevaren je najbolj mladini, ki jo zunanost tako hitro omami in premoti. Če se hoče mladina obvarovati pogubne nesreče, mora si tudi zamašiti ušesa zoper vse mamljivosti; privezana mora biti na jambor sv. Križa, z eno besedo — mora se premagovati.

1. Premagovati se, to je ena najbolj značilnih potez pravega, junaškega

značaja.

Sv. Janez Zlatoust, eden najslavnejših govornikov vseh časov, pravi: „Ne govori mi o knezu, ki sedi na krasnem prostoru, obdan od velikega spremstva! Nikdar ne misli, da je to imenitno! Prava plemenitost in velikost je odvisna od duše! Če kdo obvlada svoje strasti, brzda svoja slaba nagnjenja, premaguje lakomnost, zmaga poželjenje mesa, se oprusti nevoščljivosti, se ne ukloni častihlepnosti, se ne boji uboštva, ne obupa v pomanjkanju — ta je značaj, ta je knez in vladar!“

2. Premagovanje samega sebe je posebno znamenje pravega

kristjana.

Že Kristus sam pravi: „Kdor hoče iti za menoj, naj zatajuje samega sebe!“ Krščansko premagovanje je napravilo čudovit vtis na pogane, tako da so to pripisovali skrivnim, čarovniškim sredstvom. Da, sv. mučenec Lucijan je samo s svojim skromnim obnašanjem spreobrnil toliko poganov, da se ga je celo cesar Maksiminijan bal. Ko ga je poklical k sebi, se ga ni upal pogledati iz strahu, da ne bi morda moral sam postati kristjan. Skrit za zastorom je govoril z njim.

3. Samopremagovanje nam

razsvetljuje razum, krepča voljo ter daje srčni mir.

Če žrtvujemo Bogu svoje meso, svoja nagnjenja, nam on da svojega duha. Kakor se pri tehtnici ena skledica dvigne, če se druga pogrezne, tako je tudi pri človeku. Naše duševno spoznanje bo tem večje, čim bolj bomo zatirali meseno poželjenje.

Naša slaba volja okrepi po zatajevanju kakor okrepi mehkužnega telo po telovadbi. Močna volja je kakor močan hrast; prej se zlomi nego upogne! Slaba volja pa je kakor trs, ki ga veter maje semtertja.

Premagovanje samega sebe je lastnost, ki spada k bistvu značaja. Zato pravi angleški pesnik Šekspir, da je človek bitje, ki gleda naprej in nazaj. Premagovanje razlikuje človeka od živali, kajti žival se ne zna premagati. Človeka odlikuje pred vsem prosta volja, da je pa resnično prost, mora človek svoje živalske nagone obvladati — s premagovanjem in zatajevanjem.

Če zapreš hišna vrata, je hiša varna in mirna. Če varuješ svoje čute s premagovanjem, boš našel kmalu srčni mir in notranjo zadovoljnost. Greh, strast je hlapčevstvo, pravo suženjstvo, premagovanje je osvobojenje, je prava prostost!

Kreposti razmakni srce na stežaj,
A skrbno ga strasti zakleni!
To bode edino ti prava prostost,
Če imaš počulke v oblasti,
To bode najvišja modrost in krepost:
Brzdati in vladati strasti!

(S. Gregorčič.)

4. Kako pa se vadili v zatajevanju?

Najlepše vzglede nam nudijo vzor-značaji,

svetniki božji.

Kajti nikdo ni postal svet in nikdo ne more postati svet brez premagovanja samega sebe.

Sv. Alojzij je tako zatajeval svoje oči, da nikdo ni vedel, kakšne ima. Izmed jedi si je izbral one, ki so mu bile najbolj zoprne.

K sv. Frančišku Sal. je prišla nekoč imenitna gospa izvanredne lepote, da ga vpraša za svet v neki važni zadevi. Ko so pozneje začeli drugi govoriti o njeni lepoti, je rekel svetnik: „Videl sem jo pač, toda ne pogledal“.

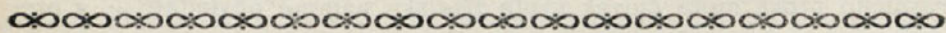
5. Pa naj bi se

tudi mladina

zatajevala in premagovala? Da, ravno mladina? Kje pa, kdaj, kako?

Dovolj prilike najdeš v vsakdanjem življenju, da se vadiš v zatajevanju. Ti bi rad vse videl: premagaj včasih svojo radovednost, če greš po cesti ali ulici, ne oziraj se na vse strani; doma ne glej v enomer in vedno skozi okno! — Ti bi rad veliko govoril: ogibaj se nepotrebnega govorjenja, ne govori sam o sebi, ne hvali se; ne pri-
tožuj se nad slabim vremenom! — Morda ljubiš dobro hrano: jej samo ob določenem času, pa ne preveč hlastno, zatiraj svojo sladkosnednost, ne grajaj jedi ter ne bodi izbirčen. — Morda si rad vesel: odpovej se včasih kakih zabavi, odtegni se tupa-
tam veseli družbi. — To so lahka premagovanja. S takimi malimi začni in kmalu se boš mogel tudi v velikih rečeh premagovati! V viharju se izkaže krmar, vojak-junak v boju, kristjan pa v premagovanju! Toliko boš napredoval v dobrem, kolikor se boš premagoval! Ko boš mojster v premagovanju, boš velik značaj!

KASTOR:

DIVNA DALMACIJA.

I. Od Zagreba do Bakra.

Iz lepega Zagreba, ki ga kazijo samo neštevilni nenaški judovski napisi, drvi vlak proti jugu, proti morju. Že misel na prijetne morske kopeli vpliva hladilno na možgane, ki bi bili v neznosni vročini lahko zavreli. Vročina leži kakor mora nad poljem in travniki, izpila jim je zadnjo kaplenco vlage, uničila vse zelenje in vse življenje. Velike črede umazanih svinj tekmujejo s purami, krave z gosmi, da bi izpulile zadnje korenine iz izsušene zemlje. Vmes se podijo tolpe mladih pastirjev v razdrapanih hrvatskih narodnih nošah. Tuintam švigne mimo nas napol podrti bajta, pred katero leži odrasel mož s pipo v ustih in premišljuje najbrž o rajju v bodoči hrvatski republiki, kjer bodo brez dela in brez davkov in brez zakonov hiše same rastle iz tal, polje samo rodilo, travniki se sami gnojili. Slovanska lahkomiselnost in sanjavost!

Karlovac! V vlak prirojni četa plavalnih tekmecev in tekmovalk. Iz Sušaka so in iz Reke. Zagoreli v obraz, močnih postav, divji. Na Bled so šli po lavorike, dobili so jih pa Slovenci in Madžari. Govorijo o trpljenju Slovencev pod taljanskim jarmom, o samoobrambi Slovencev, o slovenskem fašizmu. Zob za zob, krivica za krivico je njihovo načelo. In pri tem trpijo največ Slovenci sam. Odločni so ti Slovenci, neizprosni kakor narava, v kateri živijo. Kraški je njihov značaj, trden in kremenit kakor skale, ki lezejo od Karlovca vedno bolj iz zemlje rastejo, se širijo in izpodrinejo vso rodovitno zemljo. Seljak si mora

priporiti vsako droblinico polja, skrbno ga ogradi s skalnatim obzidjem, neguje to zemljo kakor dobra mati svojega otroka. V kameniti puščavi so ta polja kakor črni plašči okrašeni s sivim robom. Sredi mrtvega telesa živo srce, ki oživlja človeka... In ti seljaki, ki prebivajo tod, so zadovoljni, delavni, srečni in verni! Kolikor si priboriš z božjo pomočjo, toliko imaš!

Vlak leze počasi kakor len močerad. Vročina ga je zdelala in težko sapa mu delajo precej strmi klanci, ki se vrstijo kar drug za drugim.

Ogulin! Vlak se oddahne in odpočije. Dolg požirek hladne vode mu vidno koristi. Radovedno poškili hlapon na levo na nedogotovljeno železnico čez Gospić in Gračac, globoko vzdihne, ko pomisli, da na desno proti Kočevju še najbrž dolgo ne bo mogel potovati, se parkrat pošteno odkašlja, veselo zavriska, prežene vse žalosne misli in oddivja razposajeno proti Bakru. Pa siromak! Preveč je divjal in v prvem hudem klancu zopet začne vzdihovati, kašljati, da se nam vsem smili. Prijetna senca črnih gozdov, pod katere so se poskrile skale, ohladi vlaku razgreto čelo, tako da se vendar privleče čez kamenite mostove, okoli ostrih ovinkov, ob globokih prepadih, na vrh hudega klanca, kjer kar ostrmi in — obstane.

Vsi planemo k oknom in — ostrmimo! Moj zvesti spremljevalec Ursus, ki je ves čas godrnjal zavoljo vročine, počasne vožnje in izpil iz vseh čutar vso vodo, pa plane iz vlaka in od veselja zavriska! Kaj se je zgodilo?

Pred nami sanja v južnem solncu neizmerno morje... Prozorna meglena tančica se vije po njegovem telesu, diadem belih hiš, okrašen s temnim lavorjem krasí njegovo čelo... Domačini-popotniki uživajo molče to krasoto ravnotako kakor mi drugi, ki gledamo prvič ta čar. Vse je zamaknjeno samo Ursus poje, vriska in — trga prve fige... Tega pa vlak ne more gledati — kar nenadoma se zažene pod breg in hoče pustiti grešnika samega pod figovim drevesom. V kratki tekmi ujame brzonogi Ursus vlak za zadnji del, prisopiha ves srečen v naš vagon, se vsede na široko in se hoče mastiti s figami, ki si jih je natlačil v žepe, pa o groza — med tekom jih je posejal po progi! Kakor dobljeno, tako izgubljeno! Preden je dokončal Ursus svoje premišljevanje o brezobzirnosti in nesramnosti vlakovodje, smo že obstali v Bakru. Živahno življenje obmorskega mesta nas je pozdravilo. Matere z otroci v naročju in z otroci ob strani so obirale tujce, izvoščeki so nam razkladali, da njihove mršave kobile zelo naglo vozijo, postopači so hoteli kar s silo odvzeti našo prtljago in jo nesti do obali. Komaj sva se otresla te južne vsiljivosti. Mahnila sva jo naglo mimo kamenitih hiš z ravnimi strehami po prašni cesti do morja. Več metrov visoka skakalna naprava naju je vabila, da se očistiva v zelenkasto modrih morskih va-

lovih umazanega prahu, pa sirena na ladji je že vsiljiva klicala k odhodu. Že so delovali stroji, že so začeli dvigati sidra, ko sva planila na parnik „Bosnia“ ki je vozil v Šibenik in Split. (Dalje prih.)

POD VAŠKO LIPO.

Fantom in „Našemu domu“ v slovo. Naglo je prišel čas slovesa, ko se moramo posloviti od te, preljubi naš mladinski voditelj, prijatelj in svetovalec dragi „Naš dom“. In kdo se poslavlja od te? Mi tvoji čitatelji, ljubitelji! Zakaj se poslavljam! Dobili smo one listke, ki se jim pravi „pozivnica“ v vojaško službo! Težko nam je sicer zapustiti naše domove, naše organizacije. A ni nam pa težko slovo od te, dragi „Naš dom“, ker imamo zavest, da nas ti, preljubi „Naš dom“ ne boš zapustil, ampak da jo boš primahal k nam tudi v vojašnice! Zato te naprošamo, ostani nam zvest in stalen prinašalec novic iz domovine, prinašalec prijetnih novic iz naših katoliških organizacij. Bodi nam нравna opora v nevarnem vojaškem življenju. Kajne, velike naloge ti stavimo, dragi „Naš dom“! Kaj pa mi tebi obljubljam? Tvoji zvesti naročniki in čitatelji hočemo ostati tudi izven naše slovenske domovine, poročali ti bomo o šegah, o običajih ljudstva, med katerim bomo živeli, pozabili ti pa tudi ne bodemo poročati o trpljenju vojaškega stanu! Potom tebe, dragi „Naš dom“, se danes poslavljam od vseh fantov, ki so se zbirali pod vaško lipo, kjer smo skupaj modrovali in se veselili, v duhu pa hočemo biti vedno med vami, vašemu trudapolnemu delu pa želimo obilo blagoslova od zgoraj! Ko se pa vrnemo, stopimo zopet v vaše vrste! V tujini pa ostanemo zvesti našim orlovskim načelom in neustrašeni branilci naših katoliških idej! Naj se razlega naš bratski pozdrav, Bog živi, širom naše domovine od bratov Orlov, novincev iz Polenšaka!

Slavko Meško, Franjo Šumenjak, Davorin Lah, Osebek Osvald.

Novincem - vojakom! Težko ste se poslovili od dobrih starišev, ki vas morajo, čeludi zelo neradi, pustiti k vojakom, kjer se vam bo odprl nov, neznan svet. „Ali se boš vrnil od vojakov tako pošten, tako veren, tako nedolžen kakor si sedaj“, so te vprašali oče in mati pri slovesu. „Bom“, si odgovoril odločno, segel jima v roke in šel. Vriskal si in pel, ko si se poslovil od domače vasi, krasen šopek si imel na prsih in za klobukom. In kak se boš vrnil? Ali boš še vriskal in pel, da tako pokažeš, da si ostal dober, neokužen od različnih vojaških bolezni: pijančevanja, kvantanja, preklinjanja, nečistosti? Ali boš še vreden nositi svež šopek domačih rož, ki bodo razodevale tvoje nepokvarjeno

srce? Ali se ne boš med drugimi ljudmi odtujil rojstni hiši, rodni grudi, katoliškimi društvom? Ker si bil dosedaj zvest član naših organizacij, boš imel toliko moči in toliko ponosa, da se ne boš izneveril svojim načelom, da se ne boš pustil ustrahovati od slabih tovarišev, ki te bodo zasramovali radi tvojega čednostnega življenja! Bodi mož, trd in neizprosni! Bodi spoznavalec katoliške vere! Ne sramuj se je nikdar! Bodi, če treba, mučenec, ki raje trpi, kakor da bi odstopil od katoliških načel! Bodi apostol katoliške ljubezni, požrtvovalnosti in katoliškega življenja med drugoverci! Bodi vedno ponosen, da si Slovenec, da si pošten, da si katoličan! Z veseljem bomo priobčili poročila, ki jih bomo dobili od slovenskih vojakov. „Naš dom“ naj prinese vedno novo življenje v puste vojašnice. Fant, ki bo zvesto čital „Naš dom“ in se tudi ravnal po njegovih naukih, bo ostal gotovo dober. Zelo primerno bi bilo, da bi naročili vsi stariši „Naš dom“ svojim sinovom, ki jih imajo pri vojaki!

Mladim voditeljem! Ne pozabi na samega sebe, ko delaš za druge. Koliko je plitvih ljudi — mladine. Govorijo o vsem, ne razumejo ničesar. Učiti se nočejo, vedeti pa hočejo vse. Sama zunanost jih je — samo lepe besede. Na znotraj nič živega, nič odločnega. Mrtva puščava, po kateri podi vroč veter peščene oblake. Srce trdo in neobčutno ali umazano. Besede brez dejanj, mrtve besede brez odmeva, brez posnevanja. Ko druge rešujejo, se sami pogublajo.

V samoti premišluj večkrat samega sebe, svoj namen, svoje življenje. V duhovnih vajah pod dobrim vodstvom boš spoznal samega sebe in naučil sebe vladati. Na krivih potih se ne mudi, na pot čednostnega življenja se ne sramuj povrniti. V razočaranju ne obupuj! Iz teme tvojih napak in zmot, ti bo zasijala luč ponižnosti. Spoznal boš odvisnost od Boga, njemu se zahvali za talente in telesne sposobnosti, s katerimi si se ponášal, kakor da niso milost ampak zasluga. Spoznanje svoje ničevosti in ponižnost je dobra podlaga za uspešno, plemenito delovanje. —

Malo za šalo, malo za res.

1. Kdaj spoznava katoliški kristjan svojo vero? Katekizem pravi, da posebno takrat, kadar se pokriža. Žal, dandanes bi se o marsikaterem moralu reči: takrat, kadar pravi: Pri moji krščenj...! Samo tukaj pové tak človek vsaj to, da je krščen. V naših društvih naj bi ne bilo nobenega takega kristjana!

2. Kdor pravi: Kako mi je dolgčas! — bi moral pravzaprav vzdihniti: Kako sem len!

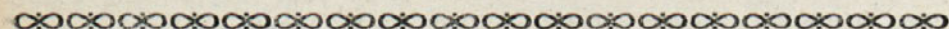
3. Ljubezen gre skozi želodec, pravi pregovor. Zato je pa dostikrat tako grda!

4. Kar pa zdaj pride, nekaj časa nisem vedel, ali bi zapisal, ali ne. Bal sem se, da bi mi dekleta zamerile. Potem sem si pa mislil: katera je

pametna, ne bo zamerila, nespametne pa „Našega doma“ ne berejo. Toraj v šoštanjski župniji stoji na lepem gričku prijazna podružnica sv. Antona. Pred njo stoji velika lipa. Tako pravijo drugi, saj jaz je še nisem videl. In ljudje pravijo, da mora tisto dekle, katera bi se rada možila, butati z glavo v to lipo tako dolgo, da jo lipo udari z vrhom po hrbtu. To je čudno, tem bolj, ker v tisti cerkvi ni Antona Padovanskega, temveč Anton Puščavnik. Malo hudobna je ta šala, pa ima za marsikaterega dekleta dober nauk. Bolje bi bilo, ako bi se pred zakonom butala v lipo in se streznila, da se ne bi bilo treba tolči po glavi, ko je že vse prepozno!

5. Pravijo, da nekateremu sadju škoduje, če je bila mesečina ob času cvetja. Ali je to res, ne vem. Gotovo pa neizmerno škoduje človeku mesečina in ponočevanje takrat, ko je v cvetu let! Lustin.

DEKLIŠKI VRTEC.

Blagor usmiljenim! Bolj kakor kje drugje je potrebno v Sloveniji skupno delovanje vseh naših ženskih društev. Da bi tako skupno izvajanje dobrih in za nas vse blagonosnih idej omogočile, smo ustanovile Slov. kršč. žensko zvezo v Ljubljani, o kateri je pred nedavnim poročal tudi „Naš dom“.

Ko je pri zadnji seji SKŽS šlo za to, da podamo včlanjenim organizacijam navodila, kako se naj udeležujejo na deželi in po mestih, da bodo v ponos občinam, v veselje družinam in v zadovoljstvo samim sebi, smo sklenile, da jih najprej seznanimo z najenostavnejšimi pojmi o praktični ljubezni do bližnjega, o dobrodelnosti. Naj veljajo naše besede onim, ki ne poznajo pomanjkanja, in onim, ki trpijo bedo. Prvim govorimo, da bi se hvaležno zavedli svoje sreče in da bi naklonili del tistega, kar imajo, z radostjo onim, ki brez lastne krivde zmrzujejo, bolehalo in trpijo glad. Drugim govorimo, da ne bodo obupavali. Kolikor je nas krščanskih žen in deklet, se hočemo zavzeti za te zapostavljene, da jim razvedrilo čelo in vlijemo sreče v trpeča srca.

Žene in dekleta! Ne hodite praznih rok in mrzlih src v hišo, kjer kličejo lačni otroci svojo umrlo mamico. Ne hitite mimo koč, kjer vsled nezgod ali pogreškov starišev trpijo otroci. Ne samo vaši otroci in oni vaših sorodnikov naj so vam dragi, temveč vsi in zlasti oni, ki morajo že v teh najnežnejših letih sklepati rokice po tujem kruhu in tujem oblačilu. Mladina je naš skupen zaklad; zdravi, veseli in ljubko razposajeni otroci spričavajo, da je ženstvo dotične občine plemenito in srčno naobraženo; beda pohabljenih otrok in bolehnih, ki stisnjena čepi v bledih obrazih in vročinskih očeh, kriči do nebes svoje bridke obtožbe, da je ni usmiljene žene, ki bi bila pravočasno pomagala.

Povsod, kjer se skriva boleost ali pa je očita, pomagajte. Oblažite zadnje dneve življenja starim in onemoglim; tudi ve boste enkrat sključenih in upognjenih teles iskale zadnje utrinke življenske radosti in boste hvaležne — kako hvaležne — za vsako prisrčno besedo. Postrezite bolnikom, revnim materam; zavzamite se za one samotne, ki nimajo sorodne duše na svetu.

Če boste te naloge vršile, vas bodo ljudje iskali, upoštevali, spoštovali in ljubili. Vaše geslo in geslo vaše organizacije naj bo: V naši občini naj so vsi srečni!

PRVA OKROŽNICA SKŽZ.

A. I. Dobrodelnost v občini.

1. Vsaka včlanjena organizacija naj ustanovi po zgledu SKŽZ v Ljubljani svojo dobrodelno komisijo z načelnico, tajnico in blagajničarko. Ta komisija naj povabi k sodelovanju vse članice dotične organizacije. O svojem delovanju naj poroča SKŽZ.

2. V krajih, kjer obstoja društvo „Dobrodelnost“, naj išče komisija stika s tem društvom v svrhu enotnega in skupnega delovanja.

3. Dobrodelna komisija naj napravi imenik vseh revežev, revnih družin, nepreskrbljenih zakonskih in nezakonskih otrok, ubožnih bolnikov, starih in onemoglih ljudi, trpečih mater in drugih podpore potrebnih soobčanov.

4. Dobrodelna komisija naj stopi v stik z občinskim svetom, ki naj po njenih nasvetih podpira soobčane.

5. Dobrodelna komisija naj naprosi župnijskega in občinskega predstojnika, da ji gresta na roko pri nabiranju prispevkov v njene dobrodelne namene. Ti dohodki naj so:

- a) denarni prispevki od strani usmiljenih zlasti premožnih soobčanov;
- b) prispevki v oblekah in blagu od trgovcev in zasebnikov;
- c) živila, ki jih naj zaprosi komisija pri kmetih in posestnikih, zlasti v jeseni.

6. Dobrodelna komisija naj napravi enkrat v letu v vsaki občini takozvani „dobrodelni dan“, ko bo naprošen vsak občan in vsak tujec, da prispeva za vse one v občini, ki so potrebni podpore. Lepo bi bilo, če bi imela cela Slovenija oz. Jugoslavija tak dan v istem času, morebiti se določi velikonočni ponedeljek. Včlanjene organizacije prosimo, da se o tem izjavijo.

7. Vsi ti nabrani prostovoljni prispevki naj se porabijo izključno za revne občane. (Naj se jim plača zdravnik, zdravila, operacija, pri-boljšek v hrani; naj se jim da obleka, nogavice, obutev ter razna živila.)

Če je količaja mogoče, naj ustanovi dobrodelna komisija svojo „zimsko kuhinjo“, da bodo dobivali revni šolarji in drugi trenutno te akcije potrebni občani vsaj kosilo.

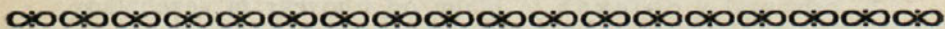
9. Če je občina velika in če kaže zanimanje za ta način dobrodelnosti, naj si zastavi dobrodelna komisija cilj, da zainteresira občino za zgradbo občinske ubožnice za stare in delanezmožne občane, da se s tem omeji beračenje od hiše do hiše, ki je dostikrat nadležno gospodarjem, dosti kruto za prosilca in vsikdar žalostna slika iz življenja dotične občine. Tam, kjer take ubožnice že obstojajo, naj se pobrine z dovoljenjem merodajnih oseb dobrodelna komisija za red in pravilno oskrbo v njih.

10. Vsekdar naj bo dobrodelna komisija na svojem mestu, posebno pa še tedaj, če gre za bolnika. Včasih vpliva že dobra beseda olajševalno na trpečega; sveže perilo in zrahljana postelja so nujni predpogoji za vsako ozdravljenje.

II. Dobrodelnost za širšo javnost.

Dostikrat je treba, da priskoči dobrodelna komisija tudi drugim občinam na pomoč, kakor v slučajih kake skupne na širši podlagi zasnovane akcije v prid dijakom in vojakom ali v pomoč onim, ki so bili prizadeti od kateresibodi usodepolne nezgode (razširjena bolezen, povodenj, požar itd.) V takih izrednih slučajih naj prične dobrodelna komisija z nabiranjem prispevkov osobito v ta namen; če ima tudi svojih sredstev na razpolago, jih po dogovoru v komisiji lahko prispeva k splošni akciji.

B) SKŽZ naznanja, da se bodo vršili meseca aprila shodi za splošno žensko volilno pravico. Žene in dekleta, ki hočejo kot guvernice podati svoje mnenje, naj se javijo do 18. marca tajništvu SKŽZ, Poljanski nasip 10. Ljubljana. Predsedstvo SKŽZ.

DRUŠTVENI GLASNIK.

Občni zbor SKSZ za Štajersko. Občni zbor SKSZ za Štajersko je bil dne 29. decembra l. l. v Celju. Navzoče je bilo lepo število članov, vendar pa ni število delegatov niti približno odgovarjalo dejanskemu stanju naših izobraževalnih društev. Celo nekateri dekanjski odbori niso poslali nobenega zastopnika, da posameznih društev sploh ne omenjam. Medtem ko je naša politična organizacija lepo urejena, je prosvetna organizacija šele v povojih oz. tuintam samo privesek politične. In to je obema v škodo. Eno nam je pokazal občni zbor: izobraževalno delo treba poglobiti, dekanjske oz. okrožne odbore povsod upeljati in ti bodo morali res delati. Naše organizatorično delo bo v letošnjem letu pravzaprav zelo